

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

СУЧАСНА ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Частина IV

**Дніпро
2026**

УДК 81'1(477)
ББК 81'2 УКР
С 91

Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол № 4 від 18.12.2025 р.)

Ухвалено до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол № 5 від 25.12.2025 р.)

Сучасна прикладна лінгвістика. Збірник наукових праць. Дніпро: ВВПЗ «ДГУ», 2026. Ч. IV. 339 с.

(в авторській редакції)

У збірник увійшли наукові дослідження, які були оприлюднені на III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні погляди на прикладну лінгвістику» (18 листопада 2025 року). Тематика статей охоплює актуальні питання щодо розвитку та становлення прикладної лінгвістики.

Матеріали наукових досліджень можуть бути використані у практичній діяльності фахівців зазначених напрямів діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Нежива Ольга Миколаївна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Запотічна Роксолана Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Лимар Андрій Петрович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Сковронська Ірина Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Негодченко Ольга Петрівна – старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – фахівець Навчально-наукового відділу

© ВВПЗ «ДГУ», 2026

© Автори, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
Алексєєв Артур. Розроблення та оцінювання систем автоматичного створення навчальних матеріалів із використанням LLM для вивчення іноземних мов	6
Архіпова Тетяна. Мовою історії: «східна колекція» фотографа д. І. Єрмакова у дніпропетровському національному історичному музеї	14
Борисенко Світлана. Мовна експертиза як доказ у судовому процесі	20
Бутченко Тарас. Оціночні поняття у нормопроектуванні: семантичні межі та проблеми інтерпретації.....	30
Варакута Марина. Емпатійна мова психолога в роботі з травмованими сім'ями військовослужбовців.....	43
Вонсович Юлія. Інноваційні методи формування комунікативної компетентності у студентів медичних спеціальностей.....	53
Глущенко Ганна, Єрмакова Наталія. Роль екфразису у створенні візуального коду романів А. Сміт.....	61
Гутарук Наталія. Цифрові інструменти як засіб диференціації навчання англійської мови у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	69
Данченко Ірина. Стиль і мова творів Роберта Музіля.....	78
Зав'ялов Дмитро. Нейронні механізми мовного перемикання у двомовних носіїв	86
Запотічна Роксолана. From medical jargon to clear communication: linguistic innovations in electronic health records.....	92
Запотічна Роксолана. The role of applied linguistics in enhancing communication in healthcare settings	100
Калашникова Тетяна. Вербалізація опозиції «свій-чужий» в сучасному суспільно-політичному дискурсі США	109
Квітінська Ліана. Семіотика: практичне використання символів і знаків ...	115
Козін Ігор, Андрішко Олег. Розроблення інтерактивних систем для навчання українській мові за допомогою технологій	135
Korsunskaja Viktoriia. Der Einfluss der Sprache auf die Entwicklung der Kommunikationskompetenz und die Persönlichkeit.....	142
Косович Ольга, Майданюк Юлія. Психолінгвістичні механізми кодового перемикання в білінгвальному мовленні	152
Краснокутський Олександр. Правові засади соціального захисту населення в Україні	160
Крашеніннікова Тетяна. Анатолій Михайлович Поповський: аналіз етнолінгвістичних праць	171
Кузнєцова Наталія. Інтегроване формування іншомовної та цифрової компетентностей майбутніх інженерів засобами ІКТ	177

Лимар Андрій. Соціолінгвістичний вимір радянської національної політики в Україні у 30-50-х рр. ХХ ст.	183
Лучанінова Ольга. Психолого-педагогічні чинники професійного мовлення викладача: інформаційно-дидактичний супровід	192
Ляшко Сергій. «Хто йдеш мимо...» Яна Жоравницького як зразок староукраїнського віршування народною мовою	200
Мильцев Олександр. Аналіз адрес власників земельних ділянок у США та підходи до виправлення помилок із використанням PostgreSQL	207
Моргунова Аліна. Духовна єдність людства як комунікативна парадигма теософії	218
Мосейко Анжела. Plain legal language – простота чи складність процесуальних документів	226
Мостова Анастасія. Інтеграція цифрових навичок у вищу освіту України: європейські орієнтири та дидактичні рішення	235
Нежива Ольга. Роль новизни у покращенні навчання та формуванні пам'яті в освітньому середовищі	243
Підвисоцька Галина. Problems of grammatical interference in the process of learning english	248
Руколянська Наталія. Абстрактні поняття кримінальної процесуальної субмови	257
Сергієнко Наталія. Стан та проблеми прикладної лінгвістики	265
Sydoriv Sergiy. Development and functioning of inclusive terminology	273
Сімічева Юлія. Онлайн дискурс як простір міжмовної взаємодії у глобалізованому світі	281
Сковронська Ірина. Маніпулятивні прийоми і види психологічного впливу у суперечках	290
Соїна Ірина. Linguistic and cultural contacts in foreign realities concept spheres	301
Титаренко Світлана. Психолінгвістичні механізми формування мовлення у дітей дошкільного віку	310
Холод Ірина. Professional english in psychology: applied linguistic approaches to terminology, discourse, and skills development	320
ВІДГУКИ, РЕЦЕНЗІЇ, НОВІ ВИДАННЯ	328
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	336

ПСИХОЛІНГВІСТИКА
СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Наталія СЕРГІЄНКО

*викладач кафедри міжкультурної комунікації
та соціально-гуманітарних дисциплін
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»*

Стаття присвячена надзвичайно важливому та актуальному питанню дослідження стану розвитку прикладної лінгвістики в Україні, а також визначенню та характеристиці проблем розвитку зазначеної галузі мовознавства, її конкретних напрямів. Як показує практика, з плином часу більшість напрямів людської життєдіяльності потребують модернізації та вдосконалення. Тому особлива увага приділяється характеристиці сучасного стану основних галузей функціонування прикладної лінгвістики.

Ключові слова: прикладна лінгвістика, мовознавство, комунікація, психолінгвістика, соціолінгвістика, комп'ютерна лінгвістика

The article is devoted to the extremely important and topical issue of studying the state of development of applied linguistics in Ukraine, as well as identifying and characterizing the problems of development of the specified branch of linguistics, its specific directions. As practice shows, over time, most directions of human life require modernization and improvement. Therefore, special attention is paid to the characteristics of the current state of the main branches of functioning of applied linguistics.

Keywords: applied linguistics, linguistics, communication, psycholinguistics, sociolinguistics, computational linguistics.

Вступ. Прикладна лінгвістика як напрям мовознавства на сучасному етапі розвитку освіти і науки в Україні і світі є надзвичайно важливою, адже вона сприяє розумінню та вирішенню практичних мовних та комунікаційних завдань, які постають перед суспільством. Прикладна лінгвістика набуває зараз в нашій країні надзвичайної популярності, тому що вона допомагає розвивати ефективні методи навчання мови, розробляти мовні технології, покращувати міжкультурну співпрацю, забезпечувати мовну рівність, підтримувати мовну інтеграцію в різних галузях нашого життя. Саме ця галузь надзвичайно важлива для розвитку освіти, бізнесу, технологій, медіа, міжнародних відносин тощо, оскільки є міждисциплінарною наукою, що тісно взаємодіє з багатьма іншими науками.

Прикладна лінгвістика постійно розвивається, адаптується до сучасних потреб суспільства в галузі мови і комунікації. Тому важливо проводити періодичний аналіз сучасного стану вищезазначеної галузі з метою дослідження,

в результаті чого є можливість визначити тенденції та перспективи розвитку і прикладної лінгвістики, й окремих її напрямів.

Аналіз досліджень. Багато науковців займалися вирішенням питань поліпшення комунікації шляхом застосування методів прикладної лінгвістики в різних галузях людського життя: Н. Гончарук, В. Манакін, Ф. Бацевич, Т. Брига та багато інших. І. Бодуен де Куртене, К. Бругман, В. Вундт та інші займалися вирішенням проблеми пошуку оптимальних методів дослідження в галузі прикладної лінгвістики. В контексті психолінгвістики та соціолінгвістики працювали М. Савчин, С. Куранова, В. Шеломенцев та ін. Проблеми прикладної лінгвістики в галузі комп'ютерної лінгвістики досліджували М. Єфремов, Н. Дарчук, В. Волошин тощо. На сьогодні теж існує велика кількість цікавих досліджень у галузі прикладної лінгвістики.

Виклад основного матеріалу. Історія розвитку прикладної лінгвістики як науки характеризується переважною увагою до фундаментальних теоретичних досліджень. Дослідження власне практичного застосування лінгвістичних досягнень зумовили її активний розвиток наприкінці ХХ століття. Університети України розпочали підготовку фахівців з цієї спеціальності порівняно нещодавно. Одними з перших університетів України, що почали готувати спеціалістів із прикладної лінгвістики, були Національний університет імені Тараса Шевченка, Київський національний лінгвістичний університет та Національний університет «Львівська політехніка». Згодом у багатьох університетах з'явилися окремі факультети з прикладної лінгвістики та розпочалася підготовка фахівців за спеціальністю «Прикладна лінгвістика» у межах філологічних факультетів. Тому одним із основних підходів у підготовці відповідних фахівців стало, насамперед, усвідомлення основних напрямів прикладного застосування лінгвістичних теорій, інакше кажучи, чітке визначення сфер діяльності майбутніх фахівців.

Мета статті – розглянути сучасний стан та проблеми прикладної лінгвістики в Україні та світі. Зазначена мета передбачає виконання завдань:

дослідити сучасний стан прикладної лінгвістики в Україні та світі; визначити проблеми та напрями розвитку прикладної лінгвістики.

Прикладна лінгвістика є галуззю мовознавства, що спеціалізується на вивченні мови та комунікації в реальних життєвих ситуаціях із метою розв'язання практичних завдань і вирішення мовних проблем. У лінгвістичних словниках різного типу прикладна лінгвістика тлумачиться як напрям у мовознавстві, «пов'язаний із практичним розв'язанням питань застосування мови» [1], або той, що розробляє методи розв'язання практичних завдань, пов'язаних із застосуванням мови [1]. Але є багато суперечливого, адже неможливо визначати науку переліком певних завдань, бо завдання кожної науки змінюються залежно від рівня знань у суспільстві і соціальних умов розвитку держави. Називаючи прикладну лінгвістику напрямом у мовознавстві, автори нечітко окреслюють її місце серед інших напрямів. І якщо її вважають практичною, то до її сфери варто відносити будь-які практичні заняття з мови. Прикладна лінгвістика протиставлена класичній лінгвістиці орієнтованістю на зміни матеріального світу, життя суспільства. Прикладну лінгвістику характеризує, перш за все, розв'язання певних конкретних завдань, з якими людина щоденно вимушена стикатися незалежно від свого відношення до мовознавства.

Розглянувши сутність прикладної лінгвістики, як нової, порівняно молодій й специфічній спрямованості мовознавства, можна констатувати, що сучасна прикладна лінгвістика, по суті, є міждисциплінарним напрямом, який зосереджений перш за все на сучасних інноваційних технологіях, які під впливом світоглядних суспільних змін та технологічних новацій активно розвиваються та невинно змінюються, і мова у даних процесах відіграє одну з вирішальних формотворчих ролей. Протягом останнього десятиліття у прикладній лінгвістиці з'явилися такі нові напрями, як встановлення й захист мовної рівності, протистояння мовній агресії та мовним маніпуляціям, що в умовах російсько-української війни становлять особливу злободенність, гостроту й неабияку актуальність.

Відомо, що наука не народжується з появою її назви. Хоча термін «прикладна лінгвістика» виник лише у ХХ столітті, найперші у світі осмислення мови як знаряддя, що структурує думку, змінює світ, буди саме прикладними і повністю відповідають сучасним уявленням. Прикладна лінгвістика дійсно стала синтетичною гуманітарною наукою, яка потребує у наш час для втручання до різних сфер знання та практичної діяльності людей мати хоч елементарні знання з цієї галузі [2].

На сьогоднішній день прикладна лінгвістика функціонує в таких галузях:

Сучасні мовні технології. Завдяки комп'ютеризації і штучного інтелекту, мовна технологія стала дуже важливою галуззю прикладної лінгвістики. Багато технологій засновані саме на мові і набули значного розвитку і широкого застосування в автоматизованому перекладі, пошукових системах, розробці віртуальних асистентів тощо [3].

Мовна освіта. Прикладна лінгвістика відіграє важливу роль у сфері мовної освіти. Різні дослідження з психолінгвістики та методології викладання допомагають розробляти ефективні методи вивчення іноземних мов і вдосконалювати процес навчання рідної мови.

Мовне планування. У багатьох країнах світу фахівці з прикладної лінгвістики займаються мовним плануванням, сприяючи розвитку мовних політик, навчальних програм та мовних ресурсів для регіональних мов.

Соціолінгвістика. Дослідники у галузі соціолінгвістики вивчають мовне спілкування у суспільстві, включаючи аспекти білінгвізму, мовної ідентичності та мовного статусу, що допомагає розуміти, як мови функціонують у різних культурних та соціальних контекстах.

Психолінгвістика. Прикладна лінгвістика також досліджує явища, що пов'язані зі сприйняттям мови, мовним розвитком та комунікацією. Це буде корисним у розробленні програм для розвитку мовних навичок залежно від особистісних характеристик людей і соціальних чинників [4, 5].

Мовна інженерія. У галузі мовної інженерії дослідники створюють мовні програми та інструменти для різних цілей, включаючи автоматизовану

оброблення текстів, створення словників, розроблення мовних інтерфейсів для програм [5].

Щодо сучасного стану прикладної лінгвістики в Україні, то необхідно зазначити, що зараз проводяться дослідження та застосування здобутих лінгвістичних знань у різних сферах суспільства. Варто також сказати, що галузі функціонування прикладної лінгвістики в Україні дещо збігаються із світовими тенденціями.

У галузі мовної політики і мовного планування в Україні фахівці з прикладної лінгвістики працюють над підтримкою та розвитком української мови в різних сферах життя.

У галузі мовної освіти в Україні прикладні лінгвісти активно сприяють вдосконаленню методів навчання української мови як рідної, а також іноземних мов. Вони розробляють нові підходи до вивчення мови, використовуючи сучасні технології та методики навчання.

У галузі комп'ютерної лінгвістики в Україні відбувається розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій в інтеграції і лінгвістикою. Фахівці працюють над створенням мовних програм та інструментів (українські версії пошукових систем, різні мовні інтерфейси тощо).

У галузі соціолінгвістики дослідники вивчають явища, пов'язані із застосуванням певних мовних технологій при спілкуванні в суспільстві. Це вивчення білінгвізму, соціолінгвістичних змін в українській мові тощо.

У галузі психолінгвістики в Україні є ряд закладів вищої освіти і різних наукових установ, які займаються дослідженнями щодо проведення експериментів, спрямованих на вивчення сприйняття та розуміння мови, мовних порушень тощо.

У галузі мовного консультування в Україні відбуваються надання консультацій та експертних думок із питань мовного використання, редагування текстів, їх перекладу для громадських структур, медіа тощо.

У галузі міжнародних досліджень українські вчені активно беруть участь у проєктах з прикладної лінгвістики, співпрацюючи при цьому з колегами з інших країн.

Як відзначають дослідники, прикладна лінгвістика має глибокий сутнісний зв'язок з усіма галузями теоретичного мовознавства. Цілком слушно відзначає дослідниця І. Біскуб, що до сукупності питань, які сьогодні вважається головними у галузі прикладної лінгвістики, як невід'ємний атрибут входять такі теми, як мова для спеціальних цілей (галузева комунікація в економіці, фінансах, авіації, сферах законотворчості, наукової комунікації, юриспруденції, медицини тощо). Вчена констатує, що генеза прикладного мовознавства з початку ХХІ століття надалі відбуватиметься насамперед у таких площинах: 1) удосконалення шляхом розвитку, переосмислення й оптимізації процесів засвоєння рідної мови, вивчення іноземних мов, розроблення сучасних методик і технологій вивчення мов; 2) взаємоінтеграція прикладної та комп'ютерної лінгвістики з метою розробки інноваційних технологій автоматичного оброблення мовлення та автоматичних діалогових систем; 3) розв'язання суспільно важливих проблем за допомогою соціолінгвістики (мова і суспільство), політичної лінгвістики (мова і політика), психолінгвістики (мова і когнітивність), орфографії та каліграфії (мова і письмо), юридичної лінгвістики (мова і закони), криміналістичної лінгвістики (мова і правопорядок) тощо [6, 7].

Також постійно виникають нові напрями. Наприклад, декілька років тому було офіційно введено нову спеціальність лінгвіст-експерт, який у своїй роботі керується положеннями не лише класичної науки, але й психолінгвістики, когнітивної лінгвістики.

Зміна статусу прикладної лінгвістики в системі наук має знайти відображення не лише в окремих наукових працях, а в довідниках, словниках, відповідних змінах кваліфікації цієї спеціальності як навчальної. В інших країнах давно створено новий напрям вищої освіти – «Лінгвістика та інформаційні технології», до якого прикладна лінгвістика логічно стосується. В деяких країнах Заходу «оновлений» прикладній лінгвістиці взагалі надано нову назву «Speech

Technology», а за старою назвою залишили традиційний переклад і викладання іноземних мов [8].

На сучасному етапі розвитку прикладної лінгвістики можна виділити такі напрями:

1. Модернізація і розвиток мовних технологій.

Розширення використання штучного інтелекту в розробленні систем опрацювання природної мови, автоматизованого перекладу та інших мовних технологій, а також подальший розвиток мовних інтерфейсів для голосового та текстового спілкування, впровадження українських версій мовних технологій в онлайн-сервіси, пошукові системи та програми.

2. Вдосконалення принципів та технологій мовної освіти.

Підтримка та розвиток мовної освіти на рівні держави, створення якісних навчальних матеріалів для вивчення української мови, застосування інтерактивних технологій та онлайн-ресурсів для покращання процесу вивчення мов, використання мультимедіа та інтерактивних платформ.

3. Модернізація та оптимізація шляхів ведення мовної політики.

Реалізація мовної політики, яка підтримує українську мову як державну та враховує потреби національних меншин, розроблення більш відкритих і інклюзивних мовних політик, що сприяє різноманітності мов.

4. Розвиток психолінгвістики та соціолінгвістики.

Аналіз мовних практик в українському суспільстві, сприяння збереженню та розвитку української мови в умовах соціально-психологічних змін, що відбуваються в Україні сьогодні, дослідження сучасних явищ (глобалізація та інтернет-комунікація) на мовному рівні, розвиток методів вивчення мовного спілкування в онлайн та офлайн середовищах залежно від особистісних характеристик.

5. Подальший розвиток мовного консультування.

Розвиток мовних консалтингових агентств та послуг для підтримки української мови в різних сферах, посилення роді мовних консультантів у бізнесі та медіа для підтримки якісного мовного використання та перекладу.

6. Підтримка та розвиток мовних меншин.

Сприяння багатомовності в українському суспільстві, забезпечення прав мовних меншин та розвиток методів збереженні їх мов.

7. Покращання міжнародної співпраці.

Активна участь у міжнародних дослідженнях та обміні дослідниками для підвищення рівня знань та досвіду, розвиток міжнародних дослідницьких та освітніх програм у галузі прикладної лінгвістики.

Прикладна лінгвістика відіграє надзвичайно важливу роль у сучасному світі, сприяючи поліпшенню спілкування в усіх його проявах, розв'язанню практичних лінгвістичних завдань і підтримці мовної різноманітності. Функціонування прикладної лінгвістики в Україні здебільшого збігається зі світовими тенденціями. Будуть зазнавати модернізації та вдосконалення напрями та галузі прикладної лінгвістики.

Висновок. Саме розуміння сучасного стану галузі прикладної лінгвістики дає змогу спрогнозувати розвиток окремих її складових і загальних елементів з метою оптимізації життєдіяльності сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Біскуб І. Основи прикладної лінгвістики: метод. рекомендації. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 28 с.
2. Біскуб І. Синергетичні виміри сучасної лінгвістики: монографія. Луцьк: ВежаДрук, 2024. 332 с.
3. Біскуб І. Quo vadis? Прикладна лінгвістика у другій декаді XXI століття. *Лінгвістичні студії*: міжнар. зб. наук. пр. / Донец. нац. ун-т ім. В. Стуса. Вінниця, 2024. Вип. 47. С. 137–148. DOI: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.47.11>
4. Грязнухіна Т. О. Прикладна лінгвістика. *Українська мова*: Енциклопедія. Київ, 2000. С. 488.
5. Корнієнко В. В. Розвиток прикладної лінгвістики у контексті інтеграції наукових галузей. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Vnadps_2011_5_10.pdf 5.
6. Прикладна лінгвістика як навчальна та наукова спеціальність. URL: <http://alive-inter.net/ukr/referat40885kenjd>
7. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 842 с.
8. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики. Київ, 1999. 148 с.
9. Темник Г. Д. Світова та українська лінгводидактика: досвід онлайн-навчання. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер. «Філологічна». 2013. Вип. 39. С. 276-279.